

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติในการปลูก สับปะรดตามคำแนะนำของโรงงานอุตสาหกรรมกับคุณภาพผลผลิตในเขตตำบลบ้านเสด็จ อำเภอ เมือง จังหวัดลำปาง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในเขต ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 1,035 ราย
2. โรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดลำปาง ได้แก่ โรงงานที่รับซื้อสับปะรดของเกษตรกร กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงงานอาหารสากลจังหวัดลำปาง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เลือกมาจากกลุ่มประชากรโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การเลือกอำเภอ ในจังหวัดลำปาง มีทั้งหมด 13 อำเภอ และในปี 2536/ 2537 มี 11 อำเภอ ที่ทำการปลูกสับปะรด มีพื้นที่ปลูกสับปะรดรวมทั้งหมด 19,568 ไร่ เฉพาะในเขตอำเภอเมือง มีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุด คือ 18,633 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2537 : 13) คิดเป็นร้อยละ 95.38 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ดังนั้นกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ จึงเลือกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดที่มีพื้นที่ปลูกอยู่ในเขตอำเภอเมือง จึงเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) จากอำเภอที่ปลูกสับปะรดมากที่สุด

2. การเลือกตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีทั้งหมด 7 ตำบล และทำการปลูกสับปะรดทุกตำบล มีพื้นที่ปลูกสับปะรดรวมทั้งหมด 18,633 ไร่ และในเขตตำบลบ้านเสด็จ มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด คือ 16,911 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2537) คิดเป็นร้อยละ 90.61 ของพื้นที่ทั้งหมด 7 ตำบล และมีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมากที่สุด คือ 1,035 ราย จากจำนวนทั้งหมด 1,446 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.58 ของเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดทั้งหมด จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ที่มีพื้นที่ปลูกอยู่ในเขตตำบลบ้านเสด็จ โดยมีวิธีการเลือก แบบการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling)

3. การเลือกหมู่บ้าน ในตำบลบ้านเสด็จ มี 11 หมู่บ้าน มีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดรวมทั้งหมด 1,035 ราย ทุกหมู่บ้าน ทำการปลูกสับปะรดเป็นอาชีพหลักผู้วิจัย จึงทำการสุ่มหมู่บ้านโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ จำนวน 5 หมู่บ้าน จาก 11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดใน ตำบลบ้านเสด็จ ดังรายละเอียดในตาราง 1

4. การเลือกเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นชนิดที่เป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์การคัดเลือกขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ โดยวิธีประมาณจากจำนวนประชากร 100 - 999 คน ขนาดของตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนประชากร (สุพรรณและชัยวัฒน์, 2522 : 100) ดังนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ทั้งหมด 390 คน จาก 5 หมู่บ้าน ได้จำนวนตัวอย่าง 97.5

ตารางที่ 1 จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
1. บ้านจำค่า	80	20
2. บ้านทรายทอง	130	33
3. บ้านเสด็จ	50	12
4. บ้านลูเหนือ	80	20
5. บ้านห้วยน้ำเค็ม	50	12
รวม	390	97

ประชากรโรงงานอุตสาหกรรม ที่ใช้คือ

โรงงานอาหารสากลจังหวัดลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาเพื่อนำไปสอบถามกับเกษตรกร แบบสอบถาม(Interviewed schedule) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปิด (Close-ended Question) และเป็นคำถามแบบเปิด (Open-ended Question) โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของเกษตรกรในการปลูกสับปะรดตามคำแนะนำของโรงงานกับคุณภาพสับปะรด มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended Question) มีทั้งหมด 16 ข้อ

สำหรับการให้คะแนน การวัดระดับปฏิบัติของเกษตรกรในการปลูกสับปะรดตามคำแนะนำของโรงงานกับคุณภาพสับปะรด ให้คะแนนตามลักษณะการปฏิบัติของเกษตรกร ดังนี้

ลักษณะการปฏิบัติของเกษตรกร	ระดับคะแนน
ปฏิบัติตามการปลูกสับปะรดตามคำแนะนำของโรงงาน	1
ไม่ปฏิบัติตามการปลูกสับปะรดตามคำแนะนำของโรงงาน	0

สำหรับคะแนนคุณภาพสับปะรด ให้คะแนนคุณภาพตามเกณฑ์ของโรงงาน ดังนี้

เกรด	เส้นผ่าศูนย์กลางของสับปะรด (มม.)	ระดับคะแนน
1. 1 (A)	131 - 140	4
2. 2 (B)	121 - 130	3
3. 3 (C)	111 - 120	2
4. 4 (D)	101 - 110	1

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอิสระและข้อเสนอแนะในการที่จะทำให้คุณภาพสัปดาห์ประด ดีขึ้นและตรงต่อความต้องการของโรงงาน

การทดสอบแบบสัมภาษณ์

ดำเนินการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้ปลูกสัปดาห์ประด ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นเกษตรกรนอกกลุ่มที่จะทำการศึกษาวิจัย จำนวน 10 ราย แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่บกพร่องของแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาต้องเก็บรวบรวมจากต้นแหล่งข้อมูล และข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้รับโดยตรงจากพื้นที่ที่ศึกษา ซึ่งการศึกษาสามารถเก็บรวบรวมได้จาก การสำรวจและการสัมภาษณ์ บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพสัปดาห์ประดกับการปลูกสัปดาห์ประด ตามคำแนะนำของโรงงานในการสำรวจและการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ กระทำขึ้นทั้งในลักษณะทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการใช้แบบสอบถาม เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสนทนาซักถามทั่วไป โดยมีการกำหนดหัวข้อและข้อมูลที่ต้องการเอาไว้ล่วงหน้า โดยเริ่มสำรวจ และสัมภาษณ์ จาก 2 ฝ่าย

1. ฝ่ายโรงงานอาหารสากลลำปาง
2. เกษตรกรผู้ปลูกสัปดาห์ประด ในเขตตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

1. ในพื้นที่ที่ศึกษา จากรายงาน สถิติ คู่มือนโยบาย จากสำนักงานเกษตรจังหวัด
2. นอกพื้นที่ เป็นสถิติ การงาน การวิจัย บทความ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด มาตรวจสอบความเรียบร้อย แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูล จัดหมวดหมู่ เพื่อทำการวิเคราะห์ ซึ่งจะใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences , SPSS for WINDOWS) โดยใช้สถิติที่เหมาะสม ดังนี้

1. ใช้ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการอธิบาย ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว ขนาดของพื้นที่ รายได้จากการขายสับประรดตลอดทั้งปี พูนในการดำเนินการ แรงงานที่ใช้ในการปลูก และดูแลรักษาแปลงปลูก อธิบายข้อมูลคุณภาพสับประรดกับการปฏิบัติการปลูกตามคำแนะนำของโรงงานอาหารสากลลำปาง

2. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับของสเปียร์แมน (Spearman Rank Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ วิธีการปลูก วิธีการดูแลรักษา วิธีการเก็บเกี่ยว และวิธีการดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยว กับตัวแปรตามคือ คุณภาพสับประรด

โดยมีเกณฑ์การวัดระดับสหสัมพันธ์ ดังนี้ (พิชิต, 2531: 198)

ค่า r	แสดงว่า
+ 0.70 ขึ้นไป	ค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและสูงมาก
+ 0.50 ถึง + 0.69	ค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและมากพอสมควร
+ 0.30 ถึง + 0.49	ค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและปานกลาง
+ 0.10 ถึง + 0.29	ค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ
+ 0.01 ถึง + 0.09	ค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและแทบไม่มีความสัมพันธ์เลย
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์เลย
- 0.01 ถึง - 0.09	ค่าความสัมพันธ์ในทางลบและแทบไม่มีความสัมพันธ์เลย
- 0.10 ถึง - 0.29	ค่าความสัมพันธ์ในทางลบและต่ำ
- 0.30 ถึง - 0.49	ค่าความสัมพันธ์ในทางลบและปานกลาง
- 0.50 ถึง - 0.69	ค่าความสัมพันธ์ในทางลบและมากพอสมควร
- 0.70 ขึ้นไป	ค่าความสัมพันธ์ในทางลบและสูงมาก

โดยความสัมพันธ์ในทางลบ(-) แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม